

Motion

Dnr EJL 2023/2151

Likvärdigt och bästa möjliga stöd till barn med språkstörningar i Region Jönköpings län

Vi som står bakom denna motion kommer från olika partier men delar ett starkt engagemang för att alla barn ska få möjlighet till bästa möjliga språkutveckling. Tyvärr finns det idag allt för stora brister i stödet för denna språkutveckling och med vår motion vill vi uppmärksamma en grupp barn som sällan är synliga i den offentliga debatten: barn med språkstörningar/DLD (Developmental Language Disorder). Det är ingen liten grupp – enligt vissa uppskattningar har i genomsnitt två barn i varje skolklass någon form av språkstörning.

Att ha en språkstörning kan innebära stort personligt lidande, otillräckliga skolkunskaper, problem i relationer och allvarliga följdverkningar i vuxen ålder, om man inte får rätt stöd och hjälp i tid. Centralt är att språkstörningar upptäcks och utreds så tidigt i barnet liv som möjligt, att det finns kontinuitet i de stödinsatser som sätts in och att dessa är tillräckligt frekventa och intensiva för att ha bästa möjliga effekt. Tyvärr ser verkligheten inte ut så för åtskilliga berörda barn i vårt län.

Vad är då en språkstörning? En informationsbroschyr till berörda föräldrar som vi tagit del av inleds med följande övergripande beskrivning:

”Språkstörning/DLD innebär att en person inte kan lära sig och använda sitt eller sina förstaspråk/modersmål lika enkelt som jämnåriga. Det finns ingen tydlig förklaring till språksvårigheter men en vet att språkstörning/DLD är ärftligt. Språkstörning/DLD finns hos runt 7–8 procent av alla barn, ungdomar och vuxna. Hos skolbarn och vuxna är det vanligt att ha språkstörning/DLD samtidigt som en har dyslexi och/ eller ADHD. Hos ytterligare runt 2 procent finns språkstörning samtidigt som till exempel autism, hörselnedsättning eller intellektuell funktionsnedsättning. Dessa funktionsnedsättningar påverkar också språkinläring och språkanvändning i sig. Trots att språkstörning/DLD är så vanligt är det en ganska okänd funktionsnedsättning, och kunskapen behöver öka både i förskola, skola och i samhället i stort”

(För ytterligare mera detaljerad information – Se vidare länk <https://afasi.se/wp-content/uploads/2021/08/Leva-med-DLD-sprakstorning-2019-webb-002.pdf> ”Att leva med DLD/språkstörning”)

Flera yrkesgrupper inom förskola och skola är involverade i stöd och träning till barn med språkstörningar. Logopederna, som genomgått 3-4 års akademisk utbildning, verkar såväl inom regionen som i vissa av våra kommuner. I dagsläget har knappt hälften av länets kommuner egna, anställda logopederna (Källa: Sammanställning av Logopedförbundet, februari 2023). Enligt nuvarande lagstiftning är logopederna ej en obligatorisk funktion inom elevvårdsteamerna.

Vid en informationsträff anordnad av Svenska Logopedförbundet i Jönköping för regionpolitiker hösten 2022, lyftes särskilt följande brister fram:

”- Logopedstöd påbörjas i förskoleåldern men avbryts i vissa fall när barnet börjar i skolan.

- Oklarheter finns om vilka kriterier som ska gälla för att få stöd av logoped.

- Stora samordningsproblem existerar mellan kommuner och region när det gäller utredning och stöd

- För barn som i tillägg till sin språkstörning har annan problematik, t.ex. autism, är situationen särskilt besvärlig.

” Inom strategigrupp Barn och unga har diskussioner förts om hur samverkan ska kunna förbättras och ansvarsfördelningen mellan kommunerna och regionen tydliggöras. Detta arbete har försvårats p g a ”glapp” i nuvarande lagstiftning, när det gäller bl.a. åldersgränser och att det ej är lagstadgat att logoped ska ingå i elevvårdsteam. Ett fundamentalt problem i vår region är också att tillgången till logoped i kommunerna är mycket ojämn och att man tillämpat väldigt olika lösningar för att tillgodose de stora behov som finns. Slutligen - vilket också framhålls av logopederna själva och deras fackliga organisation- finns det en stor brist på logopeders och även avsaknad av kunskap om deras kompetens och utbildning.”

(Citat från interpellation ställd av Bengt-Ove Eriksson 2023-)

En ohållbar situation kräver förändring.

Under vårt arbete med denna motion har vi träffat och samtalat med logopeders, specialpedagoger och andra berörda befattningshavare, verksamma inom flera kommuner. Vi har även genomfört en träff med logoped och ansvariga chefer/arbetsledare på Rehabcentrum i Jönköping. Ett antal frågeställningar och förslag har utkristalliserat sig från dessa samtal:

- Kan små barn utredas närmare hemmet, t.ex. på familjecentral? Dels av praktiska skäl men också för att kan vara etiskt problematiskt att utreda små barn på sjukhus.

- Kan flera kommuner dela på och samverka kring logopedresurs?

- Hur kan vi bättre säkerställa att utredda barn, som bedömts i behov av stöd, efter skolstart inte hamnar mellan stolarna p g a bristande kommunikering med föräldrarna?

- Hur kan logopederna ges starkare mandat att skapa och rusta en ”kompetent omgivning” för barn med språkstörningar? Att handla och följa upp systematiskt? Underlättas detta om logopeders ingår i centralt elevvårdsteam och har stöd av rektor?

- Det borde finnas bättre möjligheter till konsultation och återkoppling till utredande logoped vid stadiövergångar.

- Hur säkerställs att elever får rätt stöd oberoende av om man går på kommunala eller fristående skolor?

- En vision: Ett antal logopeders i varje länsdel som kunde arbeta ”gränsöverskridande” gentemot kommunerna?

- Logopeder i kommunen ställer ej diagnos men gör ” språklig bedömning av barnets förmåga att uppnå målen i skolan.” Om detta sker i större utsträckning bör behovet av diagnos minska och väntetider därmed minska? Finns fler logopeder med utredningserfarenhet i kommunerna minskar behovet av remisser till Rehab?

- Hur förhindrar vi negativa effekter av att inga eller otillräckliga stödinsatser ges barn under väntan på logopedutredning och ev. diagnos.

- Kan region och kommuner hitta nya system för samfinansiering och säkerställa att alla kommuner har tillgång till logopedresurs?

-Utredande logoped skulle vid resursförstärkning ha ökad möjlighet att följa upp sina utredningar och få tid till återkoppling?

Exemplen ovan avser som synes förhållanden inom såväl regionens som kommunernas verksamheter. Detta är helt avsiktligt. Vi ser det som helt nödvändigt att försöka greppa helheten, över huvudmannagränserna, för att förbättra situationen för denna målgrupp.

Såväl Logopedförbundet som nästan alla vi talat med anser att det behövs fler logopeder såväl inom region som ute i kommunerna. En stor svårighet är att det finns en generell brist på logopeder och att vid nyrekryteringar inom vårt län, är region och kommuner varandras rekryteringsbaser. Samtidigt kan brister i organisation och stor arbetsbörda avhålla nyutbildade eller personer från annan del av landet att söka tjänster.

Det krävs absolut flera reformer på nationell nivå för att ge regioner och kommuner bättre förutsättningar att skapa ett bättre samordnat och likvärdigt stöd till barn med språkstörningar. Att logopeder blir en obligatorisk funktion i elevvårdsteamerna är en sådan.

För att snarast åstadkomma förbättringar av stödet till barn med språkstörning i vårt län yrkar vi följande:

- att Region Jönköpings län genomför en successiv förstärkning av logopedresursen inom regionens för att säkra en jämlik och tillgänglig verksamhet i hela regionen.

- att Region Jönköpings län, utifrån det motionen anført, tar initiativ till en gemensam handlingsplan med primärkommunerna för att stärka vårdkedjan avseende stödet till barn med språkstörning, från tidiga år vidare upp under grundskoleåldern.

Jimmy Ekström, Liberalerna

Bengt-Ove Eriksson, Vänsterpartiet